

פרשת יתרו התשע"ט

adk1010@gmail.com

הרב ארי דוד קאהן

1. שמות פרק כ, טו-כ

(טו) וְכַל־הָעַם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הַקָּהָר עֹשֶׂן וַיֵּרָא הָעַם וַיִּנְעֻזוּ וַיַּעֲמְדוּ מֵרָחֹק: (טז) וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר־אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל־יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן־נָמוּת: (יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעַם אֲלֵי־תִירְאוּ כִּי לִבְעֹבוֹר נְסוּת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים וּבְעֹבוֹר תִּהְיֶה יִרְאַתוֹ עַל־פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ: (יח) וַיַּעֲמֵד הָעַם מֵרָחֹק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל־הָעֶרְפֶּל אֲשֶׁר־שָׁם הָאֱלֹהִים: פ (יט) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן־הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם: (כ) לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּן לָכֶם:

2. מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דבחדש פרשה ט

וְכַל־הָעַם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת. רואין הנראה ושומעין הנשמע, דברי רבי ישמעאל; רבי עקיבא אומר רואין ושומעין הנראה, רואין דבר של אש יוצא מפי הגבורה ונחצב על הלוחות, שני ^{תהלים כט ז} קול ה' חוצב להבות אש. וכל העם רואין [את הקולות, קול] קולי קולות ולפיד לפידי לפידיים; וכמה קולות היו וכמה לפידיים היו, אלא שהיו משמיעים את האדם לפי כחו, שני ^{תהלים כט ד} קול ה' בכח.

רבי אומר להודיע שבחן של ישראל, שכשעמדו כולן לפני הר סיני לקבל את התורה היו שומעין את הדיבור ומפרשים אותו, שנאמר ^{דברים לב י} יסובבנהו יבוננהו, שכיון שהיו שומעין הדיבור מפרשים אותו. ר' אליעזר אומר להודיע שבחן של ישראל, שכשעמדו כולן לפני הר סיני לקבל את התורה, מגיד שלא היה בהן סומין, שני וכל העם רואים; מגיד שלא היה בהן אלמים, שנא' ^{שמות יט ח} ויענו כל העם יחדו; ומלמד שלא היה בהן חרשין, שנאמר ^{שמות/ כד ז} כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע;... וירא העם וינועו. אין נוע בכל מקום אלא זיע, שני ^{ישעיה כד כ} נוע תנוע ארץ.

3. מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דבחדש פרשה ד

את כל [הדברים. מלמד שאמר עשרת הדברות] בדבור אחד מה שאי אפשר לבשר ודם לומר כן, שנאמר וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר. אם כן מה ת"ל אנכי ה' אלהיך - לא יהיה לך, אלא מלמד שאמר הקדוש ברוך הוא עשרת הדברות בדיבור אחד וחזר ופרטן דיבור דיבור בפני עצמו. ... לאמר. מלמד שהיו אומרים על הן הן ועל לאו לאו, דברי רבי ישמעאל; רבי עקיבא אומר, על הן הן ועל לאו הן.

4. רש"י שמות פרשת יתרו פרק כ פסוק טו

וְכַל־הָעַם רֹאִים - מלמד שלא היה בהם אָחַד סוּמָא, וּמִנֵּיין שְׁלֹא הָיָה בָהֶם אֶלֶם? ת"ל וַיַּעֲנוּ כָל הָעַם ^(שמות יט ח), וּמִנֵּיין שְׁלֹא הָיָה בָהֶם חֶרֶשׁ? ת"ל נִעְשָׂה וְנִשְׁמָעָה ^(שמות כד ז) רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת - רואין את הנשמע, שאי אפשר לראות במקום אחר: אֶת־הַקּוֹלֹת - היוצאין מפי הגבורה: וַיִּנְעֻזוּ - אין נוע אלא זיע: וַיַּעֲמְדוּ מֵרָחֹק - היו נרמזין לאחוריהם שנים עשר מיל, כְּאֶרֶץ מִחְנִיָּהֶם, וּמִלֶּאכֶי הַשָּׂרָת בְּאִין וּמִסִּיעִין אוֹתָן לַהַחֲזִיקָם, שְׁנֹאֲמַר (תהילים ס"ח) מִלֶּאכֶי צְבָאוֹת יִדְדוֹן יִדְדוֹן:

5. רשב"ם שמות פרק כ פסוק טו

רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת - הברד והאבנים, כדכת' ^{שמות ט:כח} קִלַּת אֱלֹהִים וּבִרְד:

6. בכור שור שמות פרק כ פסוק טו

כל העם רואים את הקולות: מעשה נס, ויש לפרש כי "ידיעה" ו"שמיעה" ו"ראייה" אחת היא, כמו "הרואה אתה שובה העיר" ^{ב שמואל טו:כז}, וזהו ראיית מחשבה. ויעמדו מרחוק: מפני הפחד.

7. דברים פרק ה,

(א) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי דֹבֵר בְּאָזְנוֹכֶם הַיּוֹם וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשֵׂתָם: .. (ד) פְּנִימָה בְּפָנִים דְּבַר ה' עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ: (ה) אֲנֹכִי עֹלֵד בֵּין־הָ' וּבֵינֵיכֶם בְּעַת הַיּוֹם לְהַגִּיד לָכֶם אֶת־דְּבַר ה' כִּי יִרְאֶתֶם מִפְּנֵי הָאֵשׁ וְלֹא־עָלִיתֶם בְּהָר לֵאמֹר: ס (ו - ז) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים לֹא יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פְּנֵי... וְכָל אֲשֶׁר לְרַעְיָךָ: ס (יט) אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבַּר ה' אֶל־כָּל־קְהֵל־כָּלְכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הָעֹשֶׂן וְהָעֶרְפֶּל קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסַּף וַיִּכְתְּבֶם עַל־שְׁנֵי לְחֹת אֲבָנִים וַיִּתְּנֶם אֵלַי: (כ) וַיְהִי

כְּשִׁמְעֵכֶם אֶת־הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ וְהִקֵּר בְּעַר בְּאֵשׁ וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כְּלִי־רֵאשִׁי שְׁבִטְיֶכֶם וְזַקְנֵיכֶם: (כא)
וַתֹּאמְרוּ הֵן הִרְאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת־כְּבוֹדוֹ וְאֶת־גְּדֻלּוֹ וְאֶת־קוֹלוֹ שִׁמְעָנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה רֵאִינוּ כִּי־
יִדְבֹר אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וַחֲיִי: (כב) וְעַתָּה לְמַה נָּמוּת כִּי תֹאכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת אִם־יִסְפְּיִם אֲנֹחְנוּ
לְשִׁמְעַתְּ אֶת־קוֹל ה' אֱלֹהֵינוּ עוֹד וְנִמְתְּנוּ: (כג) כִּי מִי כְּלִי־בִשָּׁר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מִדְּבַר מִתּוֹךְ־
הָאֵשׁ כְּמֵנו וַיְחִי: (כד) קָרַב אַתָּה וְשָׁמַע אֶת כְּלִי־אֲשֶׁר יֹאמֵר ה' אֱלֹהֵינוּ וְאַתָּה תִּדְבַר אֵלֵינוּ אֶת כְּלִי־אֲשֶׁר
יִדְבֹר ה' אֱלֹהֵינוּ אֵלֶיךָ וְשִׁמְעָנוּ וְעֲשִׂינוּ: (כה) וַיִּשְׁמַע ה' אֶת־קוֹל דְּבָרֵיכֶם בְּדַבְּרְכֶם אֵלַי וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי
שְׁמַעְתִּי אֶת־קוֹל דְּבָרֵי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דְּבָרוּ אֵלֶיךָ הִיטִיבוּ כְּלִי־אֲשֶׁר דִּבְרוּ: (כו) מִי־יִלְמַן וְהִיָּה לְבָבְכֶם
זֶה לָהֶם לִירְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת־כְּלִי־מִצּוֹתַי כְּלִי־הַיָּמִים לְמַעַן יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם:

8. רמב"ן שמות פרק כ פסוק טו

וְכִלְיֵהֶם רֵאִים אֶת־הַקּוֹלֹת. וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה - דעת המפרשים שהיה זה אחר מתן תורה, והוא
שאמר (דברים ה כ - כב) וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כְּלִי־רֵאשִׁי שְׁבִטְיֶכֶם וְזַקְנֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ הֵן הִרְאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ וְגו' אִם־
יִסְפְּיִם אֲנֹחְנוּ לְשִׁמְעַתְּ אֶת־קוֹל ה' אֱלֹהֵינוּ עוֹד וְנִמְתְּנוּ וְגו'. ואין כן דעתו, בעבור שאמר בכאן ואל ידבר
עִמָּנוּ אֱלֹהִים, ולא אמר "עוד", ומשה אמר בכאן אל תיראו, ושם נאמר (שם ה כה) הטיבו כל אשר דברו.
ועוד, כי בכאן לא ספר שיפחדו רק מן הקולות והלפידים ומן ההר שהוא עשן, ושם פחדו מדבור
השכינה, שאמרו כִּי מִי כְּלִי־בִשָּׁר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מִדְּבַר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כְּמֵנו וַיְחִי: (שם ה
כב). ועוד, כי בכאן (בפסוק יח) אמר ומשה נגש אל הערפל, ולא אמר שבא בתוכו:

והנכון בעיני בפרשה ובסדור הענין, כי וכל העם רואים ויאמרו אל משה היה קודם מתן תורה,
ומתחלה הזכיר כסדר כל דברי האלהים מה שצוה למשה בהגבלת ההר ואזהרת העם ועשרת הדברות,
ועתה חזר והזכיר דברי העם אל משה ואמר כי מעת שראו את הקולות ואת הלפידים נעו לאחור
ועמדו מרחוק יותר מגבול ההר אשר הגביל משה. והסדר בדברים, כי בבקר היו קולות וברקים וקול
שופר חזק (לעיל יט טז) ועדין לא ירדה שכינה, כענין ורוח גדולה וחזק מפרק הרים משבר סלעים לפני
ה' לא ברוח ה' (מ"א יט יא), וחרדו העם במחנה במקום תחנותם (לעיל יט טז), ומשה חזק לבם והוציאם
לקראת האלהים ויתיצבו בתחתית ההר (שם יז), ובהיותם שם בתחתית ההר מצפים ומתייצבים ירד ה'
על ההר באש (שם יח), ויעל עשנו עד לב השמים חשך ענן וערפל (דברים ד יא), וחרד ההר עצמו ונודעזע
(לעיל יט יח) כאשר יעשו ברעש הנקרא "זלזלה" או יותר מכן. וכן כתוב (תהלים קיד ד) ההרים רקדו כאלים
גבעות כבני צאן, ואיננו משל, כאשר איננו משל הים ראה וינס הירדן יסב לאחור (שם ג), ונתחזק קול
השופר מאד (לעיל יט יט), אז ראו העם וינעו לאחור ויעמדו מרחוק (כאן) יותר מן הגבול, ואז אמרו
אליו כלם שלא ידבר עמהם האלהים כלל פן ימותו, כי במראה נהפכו ציריהם עליהם ולא עצרו כח
(דניאל י טז), ואם ישמעו הדבור ימותו, ומשה חזקם ואמר להם אל תיראו (פסוק יז), ושמעו אליו ויעמוד
העם מרחוק במעמדם (פסוק יח), כי לא רצו בכל דבריו להתקרב אל הגבול, ומשה נגש אל הערפל
(שם), לא בא בתוכו, ואז דבר אלהים עשרת הדברות: ואחר עשרת הדברות לא הזכיר כאן מה
שאמרו הזקנים למשה, כי רצה לבאר כסדר המצות והמשפטים, אבל במשנה תורה (דברים ה כ) הזכיר
משה כי אחרי הדברות קרבו אליו כל ראשי שבטיהם וזקניהם ואמרו לו אם יוספים אנחנו לשמוע
את קול ה' אלהינו עוד ומתנו, כי שערנו בנפשותינו שלא נוכל עוד לסבול משא דבר ה' אלהים, כי
חשבו שירצה האלהים לדבר אליהם כל המצוות, ולכך אמרו קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר ה'
אלהינו ואת תדבר אלינו ושמענו ועשינו (שם כד), והקב"ה הודה לדבריהם ואמר הטיבו כל אשר דברו,
כי כן היה החפץ לפניו שלא ישמיעם רק עשרת הדברות, והיראה ישרה לפניו:

9. הדר זקנים שמות פרק כ פסוק טו

(טו) וכל העם רואים את הקולות. קשה היאך רואים את הקול. תריץ שאני קולו של הקדוש ברוך
הוא שהוא אש. כדכתיב קול ה' חוצב להבות אש. ומתוך כך היו רואים הקולות אשר יוצאות מפיו
וחוזרות ונחקקות בלוחות:

10. בעל הטורים שמות פרק כ פסוק טו

וירא העם וינעו. על כן מתנענעים בשעת לימוד התורה לפי שהתורה ניתנה באימה ברתת ובזיע
(יומא ד ב):

11. תורת משה שמות פרק כ פסוק טו

וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק. הנה איתא בהקדמת הרמב"ן על התורה שהתורה שלמעלה הכתובה באש שחורה על גבי אש לבנה היא כולה שמותיו של הקדוש ברוך הוא, ובמתן תורה נתחברו אות אל אות ונעשו תיבות אלו בראשית ברא וכן כולם. ובזה י"ל וירא העם וינועו (האותיות) ויעמדו מרחוק אחד מהבירו ונצרפו ונעשו תיבות בראשית ברא וגו' וק"ל. (בשם הרב רבי עמרם זצ"ל).

12. מלבי"ם שמות פרק כ פסוק טו

וכל העם רואים את הקולות. המראות המפחידות אשר ראו במעמד הר סיני היו פי שנים, א] מחזות נבואיות שהשיגו בעת החזון ע"י כח הדמיוני וחוש המשותף הפנימי כמו הקולות והמראות שהשיגו הנביאים בעת החזון, ב] קולות ומראות ממשיים שראו ושמעו בעיניהם ובאזניהם הגשמיים, כי כבר אמרו חז"ל (שבת דף פח) שעל כל דבור ודבור ששמעו מפי ה' יצאה נשמתו, ר"ל שאחר שלא היו מוכנים אל הנבואה והיה חומרם מסך מבדיל בינם ובין הקדש ולא יכלה נפשם להפרד בעודה בגויה לכן התפשטה לגמרי ונפרדה מגופם כמו בעת המיתה, ובעת ההיא ראו הקולות והלפידים בעין הנפשי הפנימי בעין הנבואי, ועז"א וכל העם רואים את הקולות ואמרו חז"ל שהיו רואים את הנשמע ושומעים את הנראה שזה ע"י החוש המשותף הפנימי, ואחרי כלות הדבור שחזרה נפשם לגופם וכמ"ש חז"ל הזיל הקדוש ברוך הוא טל של תחיה והחזיר נשמות לפגרים מתים אז ראו הקולות והלפידים בעין בשר כי היו ג"כ קולות ולפידים נמצאים בפועל, ואז חזרו לאחוריהם י"ב מיל כמ"ש חז"ל^(ט), ועז"א שנית וירא העם. שהוא על ראייה המוחשת ואז וינועו ויעמדו מרחוק, ובאשר דבר זה נמשך בכל משך הדברות הקדים את השם אל הפעל שזה מורה על דבר שנעשה קודם לכן, ובמ"ש ויאמרו אל משה, יש פלוגתא במדרש שלמ"ד ששמעו כל הדברות מפי הגבורה היה זה אחר גמר הדברות, ולמ"ד שרק שתי דברות שמעו מפי הגבורה היה זה אחר הדבור השני, ועכ"פ מבואר שלא כדעת הרמב"ן שפ"י שזה היה קודם עשרת הדברות, שאם כן למה אמר ה' למשה רד העד בעם, אחר שהם בעצמם כבר נעו ויעמדו מרחוק עוד קודם הדברות:

13. רש"י הירש שמות פרק כ פסוק טו

בפסוק יט נאמר: "אתם ראיתם כי מן - השמים דברתי עמכם". הידיעה הוודאית, שמפי אדם מסוים יצא הדבר, מתקבלת רק בדרך תחושת העין ותחושת האוזן הבאות כאחד. בעיניים עצומות נוכל אמנם לקבוע את הכיוון הכללי, שממנו הגיע הקול לאזננו, אולם לא נוכל לקבוע בדיוק את הנקודה, ולכן אף לא את האדם המסוים שממנו יצא הקול. רק העין תמצא את נקודת המוצא של הקול. וכן גם כאן. העם ראה את הקולות שכוונו אליו, יחד עם לפידי הברק. הוא ראה, כי הדיבור הגיע אליו מאותו המקום שממנו האירו הברקים, ומשם ראה גם את קול השופר. והרי זה מובנו המילולי של "אתם ראיתם כי מן - השמים דברתי עמכם". והעם ראה את - ההר עשן, ראה בהימוט איתני הארץ ברדת האלוהות עליהם: וירא העם, ראה, כביכול, את קול ה' חוצב להבות אש בהר - "ודבריו שמעת מתוך האש" (דברים ד, לו) - ומכאן הצירוף "אשדת": "מימינו אשדת למו" (שם לג, ב) - וינועו ויעמדו מרחוק:

14. שמות פרק יט, ג-כה

(ג) ומִשָּׁה עָלָה אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו ה' מִן־הַהָרָה לֵאמֹר פֹּה תֵאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתִגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
(ד) אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל־פְּנֵי נְשָׁרִים וְאָבָא אֶתְכֶם אֵלָי: (ה) וְעַתָּה אִם־שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־בְּרִיתִי וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי כָל־הָאָרֶץ: (ו)
וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי מִמְּלֶכֶת פְּהַגִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ אֲלֶה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ז) וַיָּבֹא מִשָּׁה וַיִּקְרָא לְזַקְנֵי הָעָם וַיִּשָּׂם לִפְנֵיהֶם אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ ה': (ח) וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל־אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע מִשָּׁה אֶת־דְּבָרֵי הָעָם אֶל־ה': (ט) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מִשָּׁה הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הָעָנָן בְּעֶבְרִית וַיִּשְׁמַע הָעָם בְּדְבָרֵי עַמְדָּה וְגַם־בָּה נִאֲמִינוּ לְעוֹלָם וַיַּגֵּד מִשָּׁה אֶת־דְּבָרֵי הָעָם אֶל־ה': (י) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מִשָּׁה לָךְ אֶל־הָעָם וְקִדַּשְׁתֶּם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבִּסוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם: (יא) וְהָיוּ נֹכְחִים לְיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי נִדָּה ה' לְעֵינַי כָּל־הָעָם עַל־הָרָה סִינַי: (יב) וְהִגַּבְלֹתָ אֶת־הָעָם סָבִיב לְאֹמֶר הַשְּׁמָרוּ לְכֶם עֲלוֹת בְּהָר וּנְגַע בְּקַצְהוּ כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּהָר מוֹת יוּמָת: (יג) לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי־סִקּוֹל יִסְקַל אוֹ־יָרֶה יָרֶה אִם־בְּהֶמָּה אִם־אִישׁ לֹא יִחַיָּה בְּמִשְׁחָה הַיָּבֵל הַמָּה יַעֲלוּ בְּהָר: ... (טז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִנֵּת הַבְּקָר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים וַעֲנָן כָּבֵד עַל־הָהָר וְקוֹל שֹׁפָר תָּחַן מְאֹד וַיִּתְרַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בְּמַחֲנֵה: (יז)

וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת-הָעָם לַקְרָאת הָאֱלֹהִים מִן-הַמַּחֲנֶה וַיִּתְנַצְּבוּ בְּמַחֲתֵית הַהָר: (יח) וְהָרְ סִינַי עֲשׂוּן כְּלוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשׂוּן כְּעֲשׂוּן הַכַּבֹּשׁוֹן וַיִּתְחַרַּד כְּלֵי-הָהָר מְאֹד: (יט) וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֶזֶק מְאֹד מִשֹּׁה יִדְבָר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל: (כ) וַיִּרְדּוּ ה' עַל-הָרְ סִינַי אֶל-רֹאשׁ הַהָר וַיִּקְרָא ה' לְמֹשֶׁה אֶל-רֹאשׁ הַהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה: (כא) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה רַד הָעֵד בְּעַם פְּוִי-יִהְיֶה רֹאשׁ ה' לְרֵאשִׁית וְנִפְלַל מִמֶּנּוּ רַב: (כב) וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנֹּגְשִׁים אֲלֵיהֶ' יִתְקַדְּשׁוּ פְוִי-יִפְרֹץ בָּהֶם ה': (כג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵיהֶ' לֹא-יוּכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל-הָרְ סִינַי כִּי-אַתָּה הַעֲדָתָה בְּנֹו לְאֹמֶר הַגִּבְלֹ אֶת-הָהָר וְקַדְּשָׁתוּ: (כד) וַיֹּאמֶר אֲלָיו ה' לְךָ-רַד וְעָלִית אִתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אֶל-יִהְיֶה רֹאשׁ ה' לְרֵאשִׁית וְנִפְלַל מִמֶּנּוּ: (כה) וַיִּרְדּוּ מֹשֶׁה אֶל-הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם: ס

15. כלי יקר שמות פרק כ פסוק טו

וכל העם רואים את הקולות וגו'. יש לדקדק בענין זה איך ראו את הנשמע. ומהו שאמר אחר כך וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק אחר שכבר נאמר וכל העם רואים וגו' אם כן וירא למה לי. וכן מה שאמרו דבר אתה עמנו ונשמעה מלת ונשמעה מיותרת:

והנה קרוב לשמוע שכל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא, מיד נתגשם אותו דיבור והיה בו כל כך ממשות עד שהיו רואין באויר כל האותיות פורחות וכאלו היה הכל כתוב לפניהם. וראיה לזה ממה שנאמר (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו וגו', הרי שכל דיבור שיוצא מפי הקדוש ברוך הוא בורא בריאה חדשה, וכן לאחר היצירה אמרו (תגיגה יד א) שמכל דיבור שיוצא מפי הקדוש ברוך הוא נברא מלאך וכן כל דברות אלו אחר שיצאו מפי הגבורה היה בהם ממשות. ולפיכך אמרו חז"ל (פסחים פז ב) שכששבר משה הלוחות היו האותיות פורחות ואם לא היה ממשות באותיות איך היו פורחות, וראיה גדולה מזו שבלוחות אחרונות כתיב (שמות לד א) וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים, כדברים אשר היו לא נאמר אלא את הדברים אשר היו למד שאותן אותיות שהיו פורחות מן לוחות ראשונות נקבעו בשניות ואם כן ודאי היה ממשות באותן אותיות. על כן נאמר וכל העם רואים את הקולות דהיינו קול אלהים המדבר אתם אותן קולות ראו בעיניהם:

16. שיר השירים רבה א'

על דעתיה דרבי יוחנן דאמר בסיני נאמרה, יוציא לנו נשיקות מתוך פיהו, הָדָא הוּא דְכָתִיב: יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ... דְּבָר אַחֵר, יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִלֵּאָדָּה הָיָה מוֹצֵיא הַדְּבָר מִלְּפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל דְּבָר וְדְבָר, וּמִחֲזִירוֹ עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ מְקַבֵּל אִתָּה עָלֶיךָ אֵת הַדְּבָר הַזֶּה, כָּךְ וְכָךְ דִּינֵין יֵשׁ בּוֹ, כָּךְ וְכָךְ עֲנִשִׁין יֵשׁ בּוֹ, כָּךְ וְכָךְ גִּזְרוֹת יֵשׁ בּוֹ, וְכָךְ מִצְוֹת, וְכָךְ קָלִים וְחִמּוּרִים יֵשׁ בּוֹ, כָּךְ וְכָךְ מִתֵּן שְׂכָר יֵשׁ בּוֹ, וְהָיָה אֹמֵר לוֹ יִשְׂרָאֵל, הֵן, וְחִזְרָו וְאָמַר לוֹ מְקַבֵּל אִתָּךְ אֶלְהוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא אֹמֵר לוֹ, הֵן וְהֵן, מִיָּד הָיָה נוֹשֵׁקוֹ עַל פִּיו, הָדָא הוּא דְכָתִיב (דברים י) אִתָּה הִרְאָתָ לְדַעַת, עַל יְדֵי שְׁלִיחַ. וְרַבְּנֵינוּ אָמְרִין, הַדְּבָר עֲצָמוֹ הָיָה מְסוּר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ מְקַבֵּל אִתָּךְ עָלֶיךָ, כָּךְ וְכָךְ מִצְוֹת יֵשׁ בִּי, כָּךְ וְכָךְ דִּינֵין יֵשׁ בִּי, כָּךְ וְכָךְ עֲנִשִׁין יֵשׁ בִּי, כָּךְ וְכָךְ גִּזְרוֹת יֵשׁ בִּי, כָּךְ וְכָךְ קָלִין וְחִמּוּרִין יֵשׁ בִּי, כָּךְ וְכָךְ מִתֵּן שְׂכָר יֵשׁ בִּי, וְהוּא אֹמֵר, הֵן וְהֵן, מִיָּד הַדְּבָר נוֹשֵׁקוֹ עַל פִּיו ...

17. שיר השירים פרק א:א

תנינן אמר רבי עקיבא חס ושלום לא נחלק אדם אחד מישראל על שיר השירים שלא תטמא את הידים, שאין כל העולם כלו פדאי פיום שנתנה בו שיר השירים, למה, שכל הפתובים קדש וזה קדש קדשים, ועל מה נחלקו על קהלת,

18. שפתי כהן שמות פרשת יתרו ד"ה ו, כ, טו

או ענין ההעתק, שכל מה שהעתיק הוא מפי הגבורה נאמר, כאמרו ונשמעה. כי בשמיעה הכירו כי כל מה שאומר משה הוא אמת. עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. כי ראו עין בעין קולו ויתברך משותפת עם קולו של משה. שעל כן היה קולו נשמע שנים עשר מיל על שנים עשר מיל. ואין זה רק להורות, כי משה אמת ותורתו אמת. כי המה ראו כי הוא היה עם פיהו. כי משה ידבר והאלהים יענו בקול. ומזה ילמדו אל כל השאר. והכירו זה כל ישראל. כאשר נבאר בס"ד על אמרו דבר אתה עמנו ונשמעה, בדרך האחרון שנפרש בס"ד: